

Донбаська державна машинобудівна академія
Силабус навчальної дисципліни

**«УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА
ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ)»**

на 2025 / 2026 навчальний рік

Галузь знань	13 Механічна інженерія
Спеціальність	136 Металургія
ОПП (ОНП)	«ЛИВАРНЕ ВИРОБНИЦТВО ЧОРНИХ ТА КОЛЬОРОВИХ МЕТАЛІВ І СПЛАВІВ»
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Форма навчання	Очна (денна)
Семестр, в якому викладається дисципліна	3
Статус дисципліни	обов'язкова
Обсяг дисципліни	90 годин (3,0 кредитів ЕКТС)
Мова викладання	Українська
Оригінальність навчальної дисципліни	Авторський курс
Факультет	Економіки та менеджменту
Кафедра	МП
Розробник	Ковальова Ганна Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри МП Hanna.Kovalova@ddma.edu.ua , + 38(050) 5021978
Викладач, який забезпечує проведення практичних занять	Ковальова Ганна Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри МП Hanna.Kovalova@ddma.edu.ua , + 38(050) 5021978
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, технічне забезпечення – графопроєктор, проєктор, ноутбук, аудіосистема.
Лінк на дисципліну	http://moodle-new.dgma.donetsk.ua/course/view.php?id=413

Кількість годин	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Вид підсумкового контролю
90	-	30	-	60	Іспит

<p>Анотація</p>	<p>Навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є невід’ємною складовою комплексної підготовки бакалаврів за спеціальністю 136 «Металургія» освітньої програми «Механічна інженерія».</p> <p>Метою навчальної дисципліни є оволодіння нормами сучасної української літературної мови в професійній сфері, засвоєння правил ділового етикету та основ культури мовлення; вивчення специфіки офіційно-ділового стилю, вимог до оформлення документації та вміння працювати з фаховою термінологією; поглиблення знань про мову як інструмент професійної діяльності та засіб підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.</p> <p>У результаті вивчення студент має вміти вільно та грамотно використовувати мовні засоби під час розв’язання конкретних виробничих завдань у професійному середовищі.</p> <p>Предметом навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова, що функціонує у професійному середовищі. Вивчення мовних норм, опанування культури фахового спілкування, системи професійної термінології, жанрової специфіки та оформлення документів, а також етикетних формул ділової комунікації, що забезпечують ефективне використання у навчальній, науковій та виробничій діяльності.</p> <p>Основними завдання навчальної дисципліни є оволодіння нормами сучасної української літературної мови у професійній сфері (лексичними, граматичними, стилістичними); ормування навичок професійного спілкування, дотримання правил мовного етикету та культури дискусії тощо; засвоєння правил оформлення ділової документації та фахових текстів відповідно до державних стандартів; розвиток умінь працювати з термінологією конкретної галузі та перекладати професійні тексти; удосконалення навичок публічного виступу, презентації результатів діяльності та ведення ділових переговорів.</p> <p>Отже, дисципліна спрямована на забезпечення студентів інструментами для ефективного використання іноземної мови у професійній та академічній діяльності, що є важливою складовою їхньої майбутньої інженерної практики.</p>
<p>Що буде вивчатися (предмет навчання)</p>	<p>У межах дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» студенти вивчають:</p> <ul style="list-style-type: none"> • норми сучасної української літературної мови у професійній сфері (лексичні, граматичні, орфографічні, стилістичні); • основи професійного спілкування, дотримання правил мовного етикету та культури дискусії тощо; • специфіку оформлення ділової документації та фахових текстів відповідно до державних стандартів; • термінологію конкретної галузі та перекладати професійних текстів;

	<ul style="list-style-type: none"> • принципи публічного виступу, презентації результатів діяльності та ведення ділових переговорів.
Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета)	<p>Вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» має на меті формування у студентів професійно орієнтованої комунікативної компетентності, необхідної для успішної освітньої, наукової та професійної діяльності</p> <p>Основні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • забезпечити здатність здобувачів дотримуватися законодавства (згідно із законом «Про забезпечення функціонування української мови як державної», уся робоча документація, офіційне листування та обслуговування мають здійснюватися державною мовою); • сформувати навички коректно складати заяви, протоколи, звіти, договори та інші документи, уникаючи помилок, які можуть призвести до юридичних проблем; • опанувати професійну термінологію, щоб розуміти колег і точно висловлювати свої думки; • вивчення ділового етикету для ведення переговорів, виступів на нарадах та побудови туспінних ділових стосунків із партнерами та клієнтами; • забезпечити здатність студентів отримувати та опрацьовувати інформацію з різних інформаційних джерел українською мовою; • розвинути навички усного та письмового мовлення для участі у професійних дискусіях, презентаціях тощо; • підготувати студентів до використання державної мови як інструмента професійного розвитку та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці.
Формат	Практичні заняття (очний, дистанційний формат), консультації (очний, дистанційний формат), підсумковий контроль – іспит (очний, дистанційний формат)
Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. <p>Порушенням академічної доброчесності здобувачами вважається: академічний плагіат, академічне шахрайство, фальсифікація результатів досліджень, посилань у власних публікаціях, будь-яких інших даних, у тому числі статистичних, що стосуються освітнього процесу та наукових досліджень; надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової) діяльності чи організації освітнього процесу; використання без відповідного дозволу зовнішніх джерел інформації під час оцінювання результатів навчання; хабарництво; конфлікт інтересів; подарунок.</p> <p>За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути</p>

	<p>притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; позбавлення академічної стипендії; відрахування із закладу освіти.</p>
Пререквізити	<p>Базові знання з курсу української мови, отримані в шкільному курсі: вільне володіння нормами сучасної української літературної мови, зокрема орфографічними, пунктуаційними та граматичними правилами.</p> <p>Навички ділової комунікації.</p> <p>Елементарні уміння працювати зі словниками.</p> <p>Здатність аналізувати тексти, виділяти головне та формулювати власні думки в логічній послідовності.</p>
Постреквізити	<p>Вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є основою для подальшого вивчення мови професійного спілкування і є базою для успішного засвоєння предметів, де критично важливим є грамотне оформлення документації та науковий виклад думки:</p> <p>Після успішного завершення курсу студент має укладати професійні документи (написання заяв, протоколів, звітів, наказів та договорів без стилістичних і граматичних помилок); готувати та виголошувати доповіді на конференціях; вести дискусії та презентації у фаховому середовищі; володіти нормами ділового спілкування (як усного, так і письмового) під час телефонних розмов, ділових зустрічей та електронного листування; правильно вживати професійні терміни своєї галузі та вміти працювати з фаховими словниками.</p> <p>У довгостроковій перспективі постреквізитом є сама професійна кар'єра, де фахівець використовує державну мову як інструмент кар'єрного росту та підтвердження своєї кваліфікації, розширення мовних знань та навичок у контексті майбутньої спеціальності, зокрема засвоєння професійної термінології у сфері металургії та механічної інженерії, розвиток умінь читання та аналізу спеціалізованих текстів, формування навичок ведення професійних дискусій, підготовки доповідей та презентацій державною мовою. Вона спрямована на забезпечення здатності студентів ефективно використовувати українську мову в науковій, освітній та виробничій діяльності.</p>
Політика курсу	<p>Курс передбачає індивідуальну та групову роботу.</p> <p>Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.</p> <p>Якщо здобувач відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача.</p> <p>Під час роботи над виконанням завдань неприпустимо порушення академічної доброчесності.</p>

<p>Оцінювання досягнень</p>	<p>Під час визначення загальної оцінки враховуються результати поточного контролю з практичних занять (усні відповіді, виконання вправ, участь у діалогах та дискусіях, написання та оформлення документів відповідно до ДСТУ), а також результати семестрових контрольних робіт.</p> <p>Іспит складають здобувачі, які виконали всі види робіт і набрали не менше 55 зі 100 балів за результатами семестрового навчання.</p> <p>90–100 (Відмінно / А): Вільне володіння стилями мови, відсутність помилок у документах, творчий підхід до розв'язання комунікативних ситуацій.</p> <p>75–89 (Добре / В, С): Добре знання правил, незначні огріхи в оформленні документів, які не заважають розумінню змісту.</p> <p>60–74 (Задовільно / D, E): Студент орієнтується в матеріалі, але припускається лексичних чи пунктуаційних помилок, потребує допомоги у складанні складних документів.</p> <p>0–59 (Незадовільно / F, FX): Незнання базових норм, грубі помилки в оформленні офіційних паперів.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 5-те вид., випр. і допов. Київ : Алерта, 2014. 696 с. 2. Мацюк З. О., Станкевич Н. І. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Каравела, 2009. 352 с. 3. Азарова Л. Є., Радомська Л. А. Українська мова за професійним спрямуванням у таблицях і схемах : підручник. 2-ге вид., допов. Вінниця : ВНТУ, 2024. 276 с.. 4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. 5. Голоюх Л. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Для студентів навчально-наукового фізико-технологічного інституту : навч. посіб. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. 184 с. <p>Методичне забезпечення дисципліни:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Основи фундаментальних досліджень» для студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Математика)» / укл. : О.Г. Ровенська, Г.М. Ковальова. – Краматорськ : ДДМА, 2021. – 48 с. 2. Методика і техніка політологічних досліджень : курс лекцій [для бакалаврантів спеціальності 052 «Політологія»] / Н. Л. Стешенко, Г. М. Ковальова, Ю. Л. Яковенко. – Краматорськ; Тернопіль : ДДМА, 2023. – 107 с. ISBN 978-617-7889-51-8 3. Українська мова : словник професійної термінології / уклад. Г.М. Ковальова. – Краматорськ-Тернопіль : ДДМА, 2024. – Частина I. – 45 с. 4. Українська мова : словник професійної термінології /

уклад. Г.М. Ковальова. – Краматорськ-Тернопіль : ДДМА, 2025. – Частина II. – 39 с.

5. Української мова за професійним спрямуванням : практикум [для здобувачів вищої освіти всіх форм навчання] / [уклад. Г. М. Ковальова та ін.]. – Краматорськ : ДДМА, 2026. – 147 с.

Web-ресурси

Термінологічні та галузеві словники

1. Словники України online (lcorp.ulif.org.ua): Офіційний ресурс УМІФ НАН України для перевірки словозміни та правопису термінів.

2. Словник технічних термінів «ТЕХ Тезаурус» (techthesaurus.com): Спеціалізований українсько-англійський тезаурус для технічних перекладів.

3. Російсько-український словник наукової і технічної мови (library.zp.edu.ua): Онлайн-видання для коректного перекладу технічної документації.

4. Англо-український словник технічних термінів (512.slovaronline.com): Зручний пошуковий сервіс для роботи з іноземною технічною літературою.

А також:

1. <https://prometheus.org.ua/>
2. <https://wordwall.net/>
3. <https://ukr-mova.in.ua/>
4. <https://learningapps.org/>
5. <https://ukr.ed-era.com/>
6. <https://eduhub.in.ua/modules/modul-3>
7. https://course.emova.language-ua.online/courses/course-v1:ukrsvit+EMOVA105+2021_05/about
8. <https://speakukraine.net/>
9. <https://ilearn.org.ua/>
10. <https://schoolurok.com/>

Додаткова література:

1. Новий англо-український металургійний словник : близько 45 000 термінів / уклад. С. І. Гамазкова та ін. — К. : Каравела, 2012. — 680 с.
2. ДСТУ 3790-98. Металургія. Кольорові метали. Терміни та визначення основних понять. — К. : Держстандарт України, 1999. — 42 с.
3. Леценко О. П. Тривимний термінологічний словник з матеріалознавства та обробки металів тиском. — Кам'янське : ДДТУ, 2023.
4. Російсько-український словник наукової і технічної термінології / за ред. В. В. Гейченка. — К. : Наукова думка, 1997. — 890 с.
5. Українська мова за професійним спрямуванням. Тести для студентів технічних спеціальностей : навчальний посібник. — ResearchGate, 2019.

Компетентності та заплановані результати навчання дисципліни

У процесі вивчення дисципліни формуються важливі загальні компетентності. Зокрема, здобувачі набувають **здатності використовувати інформаційні та комунікаційні технології**, що проявляється у вмінні застосовувати сучасні цифрові інструменти для пошуку, обробки та презентації інформації. Вони розвивають **здатність до адаптації та дії в новій ситуації**, що дозволяє ефективно реагувати на зміну комунікативних умов, нові мовні та культурні контексти. Особливе значення має **здатність спілкуватися державною мовою**, яка забезпечує можливість інтеграції в освітній та професійний простір, сприяє доступу до українськомовних джерел знань і розширює комунікативні можливості студентів. Крім того, формується **здатність грамотно будувати комунікацію відповідно до завдань і ситуацій спілкування**, що означає уміння обирати коректні мовні засоби, дотримуватися норм мовленнєвого етикету та досягати ефективності у професійних і міжособистісних контактах. Також формуються навички грамотного й коректного оформлення службових документів відповідно до чинних вимог ДСТУ, здатність до перекладу й редагування фахових текстів, виправлення мовних помилок.

Дисципліна забезпечує **програмні результати навчання**:

1. Вміння здійснювати пошук літератури, консультуватися і критично використовувати наукові бази даних та інші відповідні джерела інформації з метою детального вивчення і дослідження інженерних питань відповідно до спеціалізації.
2. Вміння ефективно формувати комунікаційну стратегію і спілкуватися державною та іноземною мовами з питань інформації, ідей, проблем та рішень, що стосуються спеціалізації, з інженерним співтовариством і суспільством загалом.
3. Вміння ефективно працювати в команді та досягати консенсусу.

Структура освітнього компонента

Назви змістовних тем	Кількість годин			
	денна форма			
	Усього	у тому числі		
лек.		лаб./практ.	сп	
Модуль 1. Нормативність і культура фахового мовлення				
Тема 1. Державна мова — мова професійного спілкування. Статус української мови як державної. Поняття професійної та літературної мови.	8		2	6
Тема 2. Лексичний склад професійної мови. Термінологія та професіоналізми. Вибір слова, синонімічні можливості у фахових текстах.	7		2	5
Тема 3. Норми сучасної української літературної мови. Орфоепічні, акцентологічні (наголос) та лексичні норми в робочих ситуаціях.	7		2	5
Тема 4. Граматичні особливості професійного тексту. Складні випадки відмінювання іменників, вживання числівників та узгодження прикметників у діловому мовленні.	7		2	5
Тема 5. Культура усного фахового спілкування. Етикет ділової розмови, телефонна бесіда, мистецтво публічного виступу та презентації.	9		4	5

Тема 6. Тестова перевірка засвоєння модуля.	7		2	5
Модуль 2. Документація як засіб професійної комунікації				
Тема 7. Стилiстичнi основи дiлового мовлення. Офiцiйно-дiловий стиль: ознаки, пiдстилі та функції.	7		2	5
Тема 8. Класифікація та оформлення документів. Вимоги до реквізитів згідно з державними стандартами (ДСТУ).	7		2	5
Тема 9. Документи щодо особового складу. Оформлення автобіографії, резюме, заяви, наказів про прийняття/звільнення.	9		4	5
Тема 10. Довідково-інформаційні та господарсько-договірні документи. Складання протоколів, витягів, актів, звітів, службових листів та договорів.	9		4	5
Тема 11. Цифрова грамотність у професійній комунікації. Культура електронного листування та оформлення документації в електронному вигляді.	6		2	4
Тема 12. Тестова перевірка засвоєння модуля.	7		2	5
	90	Усього годин	30	60

Лек. – лекції, Лаб. - лабораторні заняття, Практ. – практичні заняття, СР – самостійна робота здобувачів.

Система оцінювання

Сума балів	ECST	Оцінка	Рівень компетентності
90-100	A	відмінно	Високий Здобувач повністю відповідає вимогам робочої програми. Володіє мовними знаннями та комунікативними навичками на високому рівні, демонструє здатність інтегрувати матеріал з інших дисциплін та самостійних досліджень. Уміє творчо застосовувати українську мову (за професійним спрямуванням) в усному та письмовому спілкуванні, а також у професійних та академічних ситуаціях, здатний укладати документи відповідно до ДСТУ.
81-89	B	добре	Достатній Здобувач здатний самостійно виконувати основні комунікативні завдання навіть у змінених умовах. Має стійкі знання норм СУЛМ, офіційно-ділового та наукового стилів, допускає незначні помилки, які не перешкоджають ефективному спілкуванню.
75-80	C		Достатній Здобувач засвоїв основний матеріал програми, але має труднощі з використанням теоретичних положень у практичному мовленні. Виконує стандартні завдання, проте відчуває

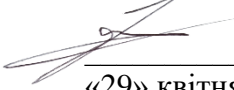
			утруднення у складніших або нових комунікативних ситуаціях.
65-74	D	задовільно	Середній Здобувач відтворює основні мовні структури та лексику, може підтримати базове спілкування та оформити документи. Помилки трапляються часто, але не повністю блокують розуміння.
55-64	E		Середній Мінімально допустимий рівень. Студент здатний виконати прості комунікативні усні й письмові завдання, проте знання та навички є неповними й нестабільними.
30-54	FX	незадовільно	Низький Здобувач не володіє достатнім рівнем мовних знань для практичного застосування. Часті помилки унеможливають ефективне спілкування та не забезпечують грамотність складання ділових паперів.
0-29	F		Незадовільний Здобувач має серйозні прогалини в знаннях, не здатний зрозуміти чи відтворити базові мовні структури. Не готовий до самостійного використання української мови в професійній сфері чи подальшого навчання, не вміє скласти та оформлювати офіційно-ділові документи.

Силабус за змістом повністю відповідає робочій програмі навчальної дисципліни

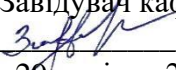
Розробник:
к. ф. н., доцент каф.МП

Г. М. Ковальова/
« 29 » квітня 2025 р.

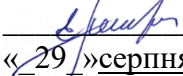
Гарант освітньої програми:
к.т.н., доц.

/М. М. Федоров/
«29» квітня 2025 р.

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри
Протокол № 16 від 29.04.2025 р.

Завідувач кафедри

/К.В.Зубенко/
«29» квітня 2025 р.

Затверджую:
Декан ФЕМ

/Є.В. Мироненко/
« 29 » серпня 2025 р.